

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 14

van **JAN LAEREMANS**

datum: 3 oktober 2023

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

B-stroom eerste graad secundair onderwijs - Problematiek en toekomstperspectief

In aanloop naar dit schooljaar klonken enkele verontrustende signalen uit de B-stroom van de 1e graad secundair onderwijs. Het betreft problemen die al langer spelen in de B-stroom en eigenlijk voor het grootste deel inherent verweven zijn met de door de (toenmalige) regeringspartijen ingestelde opzet van dit onderwijssegment, maar die dit schooljaar een culminatiepunt lijken te bereiken.

Ten eerste is er het capaciteitstekort: in Antwerpen bijvoorbeeld kregen bij het online aanmelden voor dit schooljaar 500 leerlingen te horen dat er in de B-stroom geen plaats was voor hen. Vlaanderenwijd is sinds de start van de modernisering van het secundair onderwijs het aantal leerlingen in de B-stroom ook fel gestegen, van ca. 21.400 in 2019-2020 naar 24.300 in 2022-2023 (+13,5%). Er is weliswaar een algemene demografische stijging in de 1e graad, maar in de A-stroom gaat de stijging veel minder fel, dat gaat om enkele procentpunten. Afgaande op de berichtgeving zal dit schooljaar het recordaantal B-stroomleerlingen opnieuw gebroken worden.

Dat tekort heeft enerzijds te maken met infrastructuur, anderzijds met het lerarentekort. Maar het is ook een feit dat veel scholen niet geneigd zijn om hun B-stroom sterk uit te breiden omdat het lerarenkorps in veel scholen ook gewoonweg te weinig draagkracht kent ten opzichte van de grote noden bij het leerlingenpubliek in de B-stroom. De groep is erg divers en uitdagend om les aan te geven: de meerderheid van die kinderen kent onvoldoende Nederlands, heeft een zorgnood en/of heeft ook een sociale problematiek. Door de capaciteitstekorten in het buitengewoon onderwijs worden er ook meer en meer leerlingen die eigenlijk daar beter geholpen zouden worden in die B-stroom gedropt.

Daarnaast daalt ook het niveau van de leerlingen binnen die B-stroom. Sowieso zitten er in de B-stroom leerlingen die heel wat competenties uit de lagere school ontberen, maar dat wordt alsmat erger. Door de overgang op basis van leeftijd komen er heel wat 12-jarigen terecht die zelfs het niveau 4e of 3e leerjaar niet hebben. Leerlingen die niet uit het hoofd kunnen uitrekenen hoeveel 18+13 is, die geen analoge klok kunnen lezen, die basiswoorden niet begrijpen, laat staan dat ze die correct kunnen schrijven, etc. De druk op de B-stroom toont zo ook hoe hard het basisonderwijs onder druk staat. Een steeds groter wordende groep verlaat de lagere school zonder de absolute basics.

Deze problemen hangen zoals gezegd samen met de opzet van die B-stroom; deze is ontworpen als een remediëringstroom, een traject waar kinderen in terechtkomen die geen getuigschrift lager onderwijs hebben en die dus nog heel wat startcompetenties ontberen. Bedoeling is dat hun die competenties zo snel mogelijk worden bijgebracht zodat

ze zogezegd ook nog kunnen 'opstromen' naar de A-stroom, wat in veel gevallen een utopie is. De facto is de B-stroom daardoor geen segment meer dat echt voorbereidt op het beroepsonderwijs, maar is het eigenlijk een 'A-stroom ultra light' geworden, een soort bijspijkersegment van de niet-geslaagden uit het lager onderwijs. Een grote rol daarbij spelen die overgangen op basis van leeftijd.

Verschillende spelers uit het onderwijsveld pleiten daarom voor meer ondersteuning, zowel wat betreft leernoden als rond welzijnsproblematieken. Maar in de eerste plaats wijzen ze op de urgente nood aan meer visie omtrent de opzet en de doelen van de B-stroom: wat moeten we in godsnaam met die grote groep 12- à 14-jarigen die zelfs na 6 jaar lager onderwijs niet meekunnen met die basis? Hoe geven we die een plek in het secundair onderwijs dat past bij hun noden en aspiraties? Wat verwachten we van dat soort jongeren? Want nu is de B-stroom te veel gewoonweg een afvalbak van 'restjesleerlingen'.

1. Hoe evalueert de minister de aangehaalde bezorgdheden uit de B-stroom?
2. Omtrent de nood aan knowhow rond kwaliteitsvolle didactische aanpakken van de leernoden van deze leerlingen is er meer professionalisering van leraren nodig. Recent werd het budget voor professionalisering opgetrokken, maar veel leraren ontberen nog concrete handvaten.

- a) Er loopt op dit moment nog een OBPWO-onderzoek omtrent effectieve leeromgevingen in de B-stroom.

Wat is het concrete doel van dat onderzoek? Zullen de resultaten ervan ook duidelijk verspreid worden naar het onderwijsveld?

- b) Welke rol ziet de minister weggelegd voor het Leerpunt? Zal dat ook werken aan specifiek evidence informed materiaal over en voor de B-stroom?
- c) Welke rol ziet de minister weggelegd voor de lerarenopleidingen? Moeten ze meer inzetten op specifieke didactieken voor de B-stroom? Moet men in lerarenopleidingen secundair onderwijs bijvoorbeeld meer inzetten op kruisbestuiving met de lerarenopleiding lager onderwijs, aangezien het niveau van de leerlingen vaak ook dat van een lagereschoolleerling is?
3. Zal de minister inzetten op meer ondersteuning rond welzijnsproblematieken die spelen in de B-stroom? Welke initiatieven neemt hij ter zake, eventueel in samenwerking met zijn collega bevoegd voor Welzijn?
4. De kern van het probleem van de B-stroom zit zoals vermeld ook al in het lager onderwijs, waar men enerzijds een algemene niveaudaling ziet (cf. de PIRLS-resultaten), maar waar men anderzijds fel kampt met de grote aantallen aan Nederlandsonkundige kinderen.

Hoe wil de minister hieraan tegemoetkomen? Want er komen wel nieuwe eindtermen basisonderwijs, maar eindtermen op zich verbeteren de kwaliteit van het onderricht niet, alsook verhelfen ze niet de uitdaging van het veranderende, steeds diverser wordende leerlingenpubliek.

5. Zoals vermeld, worden gewoonweg ook veel leerlingen uit het buitengewoon onderwijs in de B-stroom gedropt wegens tekorten in het buitengewoon secundair onderwijs (bso). De minister heeft enkele regels omtrent de oprichting van nieuwe scholen buitengewoon onderwijs versoepeld, maar voorlopig blijft de nood hoger dan het

aanbod. Een echt slagkrachtig buitengewoon onderwijs heeft vooral een degelijke structurele meerinvestering nodig.

Hoe wil de minister daaraan tegemoetkomen?

6. Overweegt de minister om het algemene opzet en doelen van de B-stroom te herzien?
- a) De hele modernisering van het secundair onderwijs wordt gemonitord en zal uiteindelijk geëvalueerd worden.

Wat is daar de stand van zaken? Wordt hierin specifieke aandacht besteed aan de situatie in de B-stroom?

- b) De vraag rijst ook of we moeten wachten tot die evaluatie volledig is afgerond alvorens we de doelmatigheid van de B-stroom kunnen beoordelen en dus het opzet en de doelen van de B-stroom kunnen herzien.

Kan dus (op korte dan wel op middellange termijn) in die hoedanigheid ook het kaderdecreet worden herzien zodat we in die eerste graad een adequatere structuur kunnen uittekenen voor die leerlingenpopulatie van de B-stroom?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr.14 van 3 oktober 2023
van **JAN LAEREMANS**

1. De aangehaalde bezorgdheden zijn bekend. Ik verwijs hiervoor naar mijn antwoord op de vraag om uitleg 3429 van Hannelore Goeman van 28 september 2023.
2. a+c) Het [OBPWO-onderzoek naar effectieve leeromgevingen in de B-stroom](#) heeft als doel (1) inzichten uit de wetenschappelijke literatuur in kaart te brengen inzake effectieve didactische principes voor de diverse populatie in de B-stroom, 2) de huidige situatie in de B-stroom in kaart te brengen, (3) toegepaste praktijken af te toetsen aan de effectieve principes zoals blijkt uit de literatuur en (4) een selectie van praktijken kritisch te analyseren wat betreft hun effectiviteit en voorwaarden. Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoekers van de KULeuven en de VUB in samenwerking met Hogeschool Thomas More en Hogeschool PXL. Het onderzoek wordt afgerond tegen najaar 2024.

Een onderdeel van het OBPWO-project is het ontwikkelen en uittesten van een kleinschalig professionaliseringstraject. De onderzoekers zullen dit professionaliseringstraject evalueren en op basis daarvan aanbevelingen formuleren rond een bredere uitrol hiervan en doorstroom van de inzichten naar de lerarenopleiding. De materialen die de onderzoekers ontwikkeld hebben voor het professionaliseringstraject zijn nu al voor alle scholen beschikbaar op de website www.b-stroomkaboem.be. In een latere fase komen daar de praktijkvoorbeelden bij.

- b) Leerpunt verbindt, naar voorbeeld van EEF en NRO, onderzoek en onderwijspraktijk. Leerpunt zorgt ervoor dat leraren(teams) en lerarenopleidingen op een laagdrempelige manier wetenschappelijke inzichten in de praktijk kunnen toepassen. De stichting zal zich in eerste instantie richten op evidence informed materiaal voor het basis- en secundair onderwijs en dus ook de B-stroom.
3. Elke leerling heeft recht op kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding. Sinds 1 september 2023 worden de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB's) versterkt met een structureel werkingsbudget van 7.562.000 euro om hen o.a. toe te laten meer in de scholen aanwezig te zijn en hierbij extra in te zetten op het verhogen van het psychosociaal functioneren van de leerlingen. Waar nodig wordt de draaischijffunctie ingezet in de samenwerking met welzijn.
4. De onderwijsinspectie gaat via doorlichtingen de onderwijskwaliteit na. De ontwikkeling van de nieuwe minimumdoelen voor het basisonderwijs is momenteel lopende. Het is de bedoeling dat de helft van de lestijd in het basisonderwijs gespendeerd zal worden aan wiskunde en Nederlands, in betrokken en/of andere leergebieden. Hiermee zullen alle leerlingen, ook de leerlingen die uiteindelijk terechtkomen in de B-stroom, versterkt aan de start komen van het secundair onderwijs. Daarnaast wordt ook blijvend ingezet op het versterken van de kennis van de onderwijstaal bij leerlingen.

Verder zullen ook de Vlaamse toetsen het toelaten om de vinger aan de pols te houden. De toetsen worden afgenomen in het 4de en 6de jaar lager onderwijs en in het 2de en

6de jaar secundair onderwijs. Scholen die herhaaldelijk slecht presteren zullen we hierdoor beter en gericht kunnen ondersteunen. De toetsen houden als het ware de scholen een spiegel voor om concreet de tekorten weg te werken. De resultaten op de toetsen zullen ook fungeren als een knipperlicht in de werking van de onderwijsinspectie.

5. Voor het buitengewoon onderwijs ligt de focus op het creëren van extra capaciteit. Zo zijn we deze legislatuur gestart met 47.000 plaatsen in het buitengewoon onderwijs. Vandaag zijn het er 53.500. Er is bovendien gericht een financiële ondersteuning toegekend in 2022-2023 aan scholen die op korte termijn extra capaciteit creëerden in type 2, 3 of 9 of in opleidingsvorm 1 en 2 bij diezelfde types. Voor dit schooljaar 2023-2024 is de focus gelegd op type 2 en 3 of in opleidingsvorm 1 en 2 bij diezelfde types die extra capaciteit creëerden en is er daarvoor gericht extra werkingsbudget toegekend. Ook voor de B-stroom zetten we volop in op bijkomende capaciteit.
6. De modernisering van het secundair onderwijs is volop in uitrol. De screening van de modernisering in de eerste graad is momenteel lopende.

Desalniettemin hebben we reeds een aantal wijzigingen doorgevoerd. Zo is de B-stroom ook weer toegankelijk gemaakt voor leerlingen met een getuigschrift basisonderwijs.

Ook bekijken we momenteel opnieuw de minimumdoelen van de eerste graad.